

Wopke weet niet waar de CDA-olifant heen wil

Door [Frits Bosch](#) - 23 juni 2021

Geplaatst in [Filosofie](#) - [Kabinetsformatie](#)

In een [vorige bijdrage aan Wynia's Week](#) duidde ik op de tegenstelling tussen sociocentrisme en individualisme. Dit komt er kortweg op neer dat samenlevingen buiten het Westen gericht zijn op groepsbelangen, terwijl westerse samenlevingen vooral gericht zijn op het individu.

Hierbij wel de aantekening dat we zien dat elementen van sociocentrisme in westerse samenlevingen toenemen. Ik gaf het voorbeeld van 'inclusie' dat erop gericht is om groepen mensen in bedrijven en organisaties te introduceren op basis van groepskenmerken als geslacht, herkomst, kleur, seksuele geaardheid.

Deze trend, geïnstigeerd door de woke-ideologie en gestimuleerd door politiek correcte lieden, zorgt voor een toenemende onvrede bij mensen die individualisme voorstaan, de conservatieven en populistten.

Progressief en conservatief menen het morele gelijk te bezitten

Sociaal-psycholoog Jonathan Haidt duikt nog een laag dieper in de menselijke psyche. In zijn boek [Het Rechtvaardigheidsgevoel](#) voert hij de olifant met zijn berijder op. De olifant staat model voor onze intuïtie, ons sentiment. De berijder staat model voor de rede en beredeneert en bevestigt de richting die de olifant is ingeslagen.

Wopke weet niet waar de CDA-olifant heen wil

De politiek-correcte mens meent aan de goede kant van de historie te staan, 'wij hebben het morele gelijk aan onze zijde'. De conservatieve mens denkt echter idem dito. Beiden weten dit met behulp van de rede te beargumenteren.

Met de ratio kom je nergens

Sinds de Verlichting en de ontwikkeling van de wetenschap zijn wij er immers aan gewend de ratio te hanteren en voorheen was ook Plato een man van de rede. Maar daar waar sprake is van twee verschillende morele systemen, te weten sociocentrisme en individualisme, zul je met de ratio nergens komen.

De twee horen elkaar aan, discussiëren, maar praten volledig langs elkaar heen. De olifanten gaan ieder een andere richting op. De wederzijdse olifanten, de intuïties, de sentimenten, sporen niet met elkaar en de ratio wordt enkel ingezet om aan te tonen - al dan niet terecht - dat de ander ongelijk heeft.

Sentiment is drijvende kracht achter onze moraal

Deze conclusie van Haidt is niet nieuw. De Schotse empirische filosoof David Hume (1711-1776) kwam tot dezelfde conclusie. Hij is door de Verlichting in vergetelheid geraakt, maar nu in ere hersteld. Hume was zijn tijd ver vooruit.

In zijn boek *A treatise on human nature* benadrukte hij de grenzen van de menselijke rede. Hij ontdekte dat 'sentiment', in Haidt's termen de intuïtie, de olifant, de drijvende kracht is van ons morele leven. Ons redeneren, de berijder van de olifant, is onmachtig. Die berijder is bevooroordeeld en dient enkel als dienaar van de intuïtie.

Wederzijdse weerzin

Volgens Hume (en Haidt) dienen morele percepties niet te worden ingedeeld bij de rede, maar bij de sentimenten. En slechts daar zouden de twee kemphanen elkaar kunnen vinden. De olifanten moeten elkaar in sentiment, intuïtie, ontmoeten.

Haidt doet in zijn boek een poging om diverse sentimenten te klassificeren om een zeker bewustzijn te kunnen kweken waar die sentimenten in het brein gelokaliseerd zijn en waar eventueel 'common ground' te vinden is.

We ontwaren echter dagelijks welke weerzin beide partijen tot elkaar voelen en hoe moeilijk, zoniet onbegonnen, het is tot overeenstemming te komen.

Wopke weet niet waar de CDA-olifant heen wil

Machteloze kabinetsformatie

Zie de machteloze kabinetsformatie die we momenteel ondergaan. Om uit de misère te komen en enigermate tot overeenstemming te komen is het nodig dat men wederzijds bereid is in elkaars sentiment, moreel systeem, te duiken en daar enig begrip voor op te brengen. Dat is nogal wat als je enkel afschuw voelt voor de ander.

It takes two to tango, dus 'de liefde' kan niet van een kant komen. Voorbeeld: de CDA-olifant gaat alle kanten op en berijder Hoekstra weet absoluut niet waarheen en kan dus de rede niet inzetten om richting te geven.

Einde democratie?

De andere olifanten zijn bereid tot enig compromis en iets bijsturen, maar als het om de principiële richting gaat wordt er niet bijgestuurd. Einde democratie, zo lijkt het.

Toen Hume stierf in 1776 had hij een voortreffelijke basis gelegd voor de wetenschap der moraal. Dankzij hem hebben we meer begrip gekregen van onze diepe roerselen en morele systemen die ons gescheiden houden. Boeiend en interessant, maar wie brengt de olifanten tot elkaar?